

Sygn. akt II DK 16/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Majchrowski (przewodniczący)

SSN Piotr Sławomir Niedzielak

SSN Paweł Zubert (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brzezińska

w sprawie adwokata H. W.

obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 80 Prawa o adwokaturze w zw. z § 8, §16 i §17 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 10 lutego 2021 r., kasacji wniesionych przez Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury oraz obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 18 stycznia 2020 roku, sygn. akt WSD (...), zmieniającego orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...]. z dnia 30 lipca 2018 roku, sygn. akt SD (...)

I. uchyla zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej rozstrzygnięć o karze pieniężnej i karze zakazu wykonywania patronatu i w tym zakresie przekazuje sprawę Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

II. oddala kasację obwinionego jako oczywiście bezzasadną.

UZASADNIENIE

Sygn. akt II DK 16/21/a

Adwokat H. W. został obwiniony o to, że: 31 lipca 2017 r. skierował pismo do Prezesa Sądu Rejonowego w W. zatytułowane „skarga”, datowane na 4 lipca 2017 r., w którym to piśmie nie zachował umiaru i oględności w wypowiedziach dotyczących pracy sędziów ze wskazaniem personalnym sędziego wydziału cywilnego, zarzucając sędziom brak wiedzy prawniczej, źle pojętą niezawisłość oraz nieuzasadnione podejmowanie czynności procesowych, tj. o przewinienie dyscyplinarne z art. 80 Prawa o adwokaturze w zw. z § 8, § 16 i § 17 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

Orzeczeniem z 30 lipca 2018 roku, sygn. akt SD (...), Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w [...].:

1. uznał obwinionego adw. H. W. za winnego popełnienia zarzuconego mu przewinienia dyscyplinarnego, wypełniającego znamiona z § 16 i § 17 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze i wymierzył obwinionemu karę pieniężną w wysokości 2-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dacie 31 lipca 2017 r.;

2. na podstawie art. 80 w zw. z art. 81 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze orzekł dodatkowo wobec obwinionego zakaz wykonywania patronatu na okres 2 lat;

3. na podstawie pkt. 1 lit. a Uchwały Nr 23/2017 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lipca 2017 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego zasądził od obwinionego zryczałtowane koszty postępowania dyscyplinarnego na rzecz Izby Adwokackiej w [...]. w wysokości 1 000 zł za dochodzenie dyscyplinarne;

4. na podstawie pkt. 1 lit. b Uchwały Nr 23/2017 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lipca 2017 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych

kosztów postępowania dyscyplinarnego zasądził od obwinionego zryczałtowane koszty postępowania dyscyplinarnego na rzecz Izby Adwokackiej w [...]. w wysokości 1 000 zł w postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym I instancji.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wniósł obwiniony, zaskarżając je w całości na swoją korzyść. Zarzucił orzeczeniu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, poprzez błędne ustalenie, iż w piśmie zatytułowanym jako skarga, skierowanym do Prezesa Sądu Rejonowego w W. obwiniony dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego, przewidzianego w §16 i §17 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

Formułując powyższy zarzut obwiniony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie go od przypisanego mu czynu bądź uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury, orzeczeniem z 18 stycznia 2020 r., sygn. akt WSD (...), zmienił zaskarżone orzeczenie w pkt. 1 w ten sposób, że wymierzył obwinionemu karę pieniężną w wysokości jednokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie 31 lipca 2017 r. (pkt 1), w pozostałym zakresie utrzymał zaskarżone orzeczenie w mocy (pkt 2) i na podstawie pkt. 2 uchwały nr 23/2017 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lipca 2017 r. zwolnił obwinionego od ponoszenia kosztów postępowania przed sądem II instancji (pkt 3).

W uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego wskazano, iż wbrew twierdzeniom obwinionego, sąd meriti nie przekroczył zasady swobodnej oceny dowodów, albowiem prawidłowo ocenił materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i w oparciu o taką ocenę wyciągnął logiczne i jedyne możliwe do przyjęcia wnioski. Za zasadne uznano nadto przyjęcie, że postępowanie adw. H. W. niewątpliwie naruszyło §16 i §17 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Podkreślono, iż kryterium pożądanej postawy adwokata nie spełnia używanie przez obwinionego w oficjalnych, urzędowych pismach sformułowań wysoce ocennych, wręcz emocjonalnych bądź obraźliwych. Sąd II instancji za słuszne uznał również wyeliminowanie z kwalifikacji prawnej przypisanego przewinienia dyscyplinarnego §

8 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, który to został zarzucony we wniosku o ukaranie wskazując, iż analizowane zachowanie obwinionego nie wyczerpywało znamion wykonywania czynności zawodowych w sposób wskazywany w dyspozycji tego przepisu. W ocenie sądu II instancji na aprobatę nie zasługiwał też pogląd obwinionego, iż w swoim piśmie kierował się umiarem i oględnością, gdyż przeczy temu jego treść. Jednocześnie podkreślono, iż dla oceny zachowania obwinionego bez znaczenia pozostaje kwestia zasadności zarzutu postawionego sędziemu P. C. Za słuszne uznano jednocześnie oddalenie wniosku dowodowego o wezwanie w charakterze świadka Prezesa Sądu Rejonowego w W., uzasadniając powyższe tym, że przedmiotem analizy była treść pisma z 4 lipca 2017 r., a dowód z zeznań wnioskowanego świadka był nieprzydatny dla stwierdzenia, czy obwiniony popełnił przewinienie dyscyplinarne.

Wymierzoną obwinionemu karę pieniężną sąd ad quem uznał natomiast za karę rażąco surową i nieuwzględniającą wszystkich okoliczności, które powinny mieć wpływ na wymiar kary. Kierując się zasadami współżycia społecznego oraz faktem, że obwiniony działał w interesie klienta, za zasadne uznano obniżenie wymierzonej obwinionemu kary do wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dacie popełnienia czynu. Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie dopatrył się przy tym rażącej surowości w orzecznym zakazie wykonywania patronatu na okres dwóch lat, wskazując, że charakter czynu obwinionego przemawiał za słuszością orzeczenia zakazu wykonywania patronatu, zwłaszcza, że obwiniony nie dostrzegał w swoim zachowaniu jakichkolwiek nieprawidłowości.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł obwiniony, zaskarżając je w części, tj. w zakresie pkt 1 orzeczenia, zmieniającego orzeczenie sądu I instancji poprzez uznanie, iż popełnił czyn opisany w zaskarżonym orzeczeniu. Sformułował zarzut „rażącego naruszenia prawa materialnego przez uznanie, że użyte określenia w piśmie z 4 lipca 2017 r. stanowią przewinienia opisane w § 16 i § 17 Zbioru Zasad Etyki”. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie go od zarzucanego mu czynu, formułując nadto ewentualny wniosek o uchylenie orzeczenia w całości i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zdaniem obwinionego, dostrzegając nieprawidłowe działanie sędziego, miał on obowiązek zarzucić sędziemu P. C. bezsporne i widoczne "na pierwszy rzut oka" błędy. Wskazał, że wyrażona przez niego w skardze opinia nie zawiera słów obraźliwych ani drastycznych, a nadto oparta jest o „ewidentne fakty”. W przekonaniu skarżącego był on zobligowany podjąć będące przedmiotem oceny działanie w sytuacji, gdy sprawa prowadzona była przez sędziego „nierzetelnie, niechlujnie i przy nieznajomości całości akt sprawy”. Podkreślił przy tym, że krytyka sędziego jest na tyle konkretna, że nie sposób jej merytorycznie podważyć. Obwiniony zwrócił uwagę, iż w wielu pismach znajdujących się w aktach sprawy, będąc bardzo uczulonym, żeby nie naruszyć godności sędziego, używał określeń powszechnie stosowanych między innymi przez profesorów prawa w różnych publikacjach i czynił to dlatego, aby się nie narazić, że przekracza zasady oględności i umiaru. Wskazał jednocześnie, iż niewłaściwy sposób prowadzenia sprawy wręcz zmusza pełnomocników, którzy chcą rzetelnie i zgodnie z zasadami etyki zawodowej wykonywać swoje obowiązki, do wykazywania nieprawidłowości w jednoznacznej formie, celem zmobilizowania sędziego, w tym także do konkretnej odpowiedzi w pisemnych uzasadnieniach wydawanych orzeczeń. Zaznaczył przy tym, że słowo "umiara", "oględność" jest równoznaczne z określeniem "brak przesady" bądź "unikanie ostrych sformułowań", wobec czego nie można twierdzić, że popełnił przewinienie dyscyplinarne, stawiając zarzut nieczytania przez sędziego akt bądź niskiej jakości jego pracy, przy jednoczesnym posługiwaniu się konkretnymi przykładami. Zdaniem autora kasacji, to nie jemu, a sędziemu P. C. należałoby postawić zarzuty dyscyplinarne na skutek rażącego naruszenia prawa godzącego w wymiar sprawiedliwości. Autor odwołania podkreślił nadto, iż zarówno sąd meriti, jak i sąd II instancji, zignorował merytoryczne zarzuty poprzez odrzucenie wszystkich wniosków dowodowych bez dokonania ich głębszej analizy.

Kasację od orzeczenia sądu II instancji wywiódł nadto Rzecznik Dyscyplinary Adwokatury, zaskarżając je w zakresie pkt 1, tj. orzeczenia zmieniającego orzeczenie sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez wymierzenie obwinionemu adw. H. W. kary pieniężnej w wysokości jednokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie 31 lipca 2017 r. Podniósł zarzut

rażącego naruszenia prawa, tj. art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze, poprzez orzeczenie kary pieniężnej w wymiarze poniżej ustawowej dolnej granicy zagrożenia. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury.

W uzasadnieniu wywiedzionej kasacji Rzecznik Dyscyplinarny Adwokatury wskazał, iż zaskarżone kasacją orzeczenie zapadło z naruszeniem art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze, gdyż powyższy przepis wyraźnie wskazuje granice ustawowego wymiaru kary pieniężnej w postępowaniu dyscyplinarnym adwokatów, tj. od półtorakrotności do dwunastokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Podkreślił również, że zaskarżone kasacją orzeczenie obarczone jest naruszeniem prawa o charakterze rażącym, gdyż za takowe winno być uznane orzeczenie wobec obwinionego kary pieniężnej, poniżej ustawowego minimum. W ocenie skarżącego orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury winno zostać uchylone w całości, gdyż kara zakazu patronatu może zostać orzeczona wyłącznie obok innej kary nagany albo kary pieniężnej, zgodnie z art. 81 ust. 2 ustawy prawo o adwokaturze. Wskazano bowiem, iż uchylenie zaskarżonego kasacją orzeczenia jedynie w zakresie rozstrzygnięcia o karze pieniężnej skutkowałoby wykonalnością orzeczenia o zakazie patronatu, który nie może funkcjonować samodzielnie, a tylko dodatkowo obok kary pieniężnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury jako zasadna doprowadziła do uchylenia zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej orzeczenia o karze i przekazania sprawy w tym zakresie Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że co prawda orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury zostało zaskarżone zarówno przez adwokata H.W., jak i przez Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury, jednakże analiza kasacji obwinionego przeprowadzona w kontekście granic zaskarżenia i podniesionego zarzutu doprowadziła Sąd Najwyższy do uznania jej za oczywiście bezzasadną.

W tym kontekście należy podkreślić, że jako jednoznacznie błędne zostało ocenione określenie przez obwinionego granic zaskarżenia, to jest punktu 1 orzeczenia sądu dyscyplinarnego II instancji. Zawarte w punkcie 1 rozstrzygnięcie dotyczyło bowiem jedynie złagodzenia wymierzonej obwinionemu kary pieniężnej, natomiast to w punkcie 2 orzeczenia sąd II instancji podzielił ocenę sądu meriti utrzymując w mocy zaskarżone orzeczenie pierwszoinstancyjne. Po wtóre, mimo, iż obwiniony sformułował zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego poprzez uznanie, że użyte określenia w piśmie z 4 lipca 2017 r. stanowią przewinienia opisane w § 16 i § 17 Zbioru Zasad Etyki, to zarówno w treści sformułowanego w kasacji zarzutu, jak i w części motywacyjnej nadzwyczajnego środka zaskarżenia, nie wskazał jaki przepis prawa miał zostać naruszony i na czym miałyby polegać obraza prawa materialnego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury. W zaprezentowanej argumentacji obwiniony nie wykazał również, iż zarzucane sądowi odwoławczemu uchybienie miało rażący charakter. Dostrzegając tożsamość treści pomiędzy odwołaniem obwinionego od orzeczenia sądu meriti i wywiedzioną kasacją, co pozwoliło na stwierdzenie, iż kasacja skierowana była de facto przeciwko orzeczeniu sądu I instancji, nie sposób nadto nie zauważyć, iż obwiniony, pod pozorem niesprecyzowanej rażącej obrazy prawa materialnego, w rzeczywistości ponownie podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, wyrażając swoje niezadowolenie z wydanego przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia. Możliwości podniesienia powyższego zarzutu wykluczają natomiast uregulowania zawarte w art. 91b ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 marca 2005 r., SDI 4/05, LEX nr 568850). Podkreślenia w tym miejscu wymaga, iż kasacja może wywiedziona jedynie w oparciu o zarzuty rażącego naruszenie prawa lub rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej, przy czym „w treści tego nadzwyczajnego

środka zaskarżenia strona nie może ograniczyć się do wyrażenia ocen, iż czuje się zaskarżonym orzeczeniem pokrzywdzona, czy też do polemiki z ustaleniami faktycznymi dokonanyymi przez korporacyjny sąd odwoławczy lub do kwestionowania ocen dokonanych przez ten organ bez jednoczesnego wskazania, które przepisy prawa zostały w toku korporacyjnego postępowania dyscyplinarnego naruszone i bez wykazania nadto, że naruszenie to miało charakter rażący” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 1 października 2004 r., SDI 7/04, LEX nr 568870).

Mając na uwadze powyższą argumentację, niezależnie od zrozumienia racji skarżącego będących tłem faktycznym niniejszego postępowania, które powinny ewentualnie znaleźć odzwierciedlenie w postępowaniu służbowym wobec sędziego, zasadnym było oddalenie wywiedzionej przez obwinionego kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Przechodząc do oceny kasacji Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury ponownie podkreślić należy, że zgodnie z dyspozycją art. 91b ustawy Prawo o adwokaturze kasacja może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Zarzut kasacyjny może być zatem uznany za skuteczny jedynie wtedy, gdy podnoszona obraza przepisu prawa (zarówno materialnego, jak i procesowego) bądź niewspółmierność wymierzonej kary ma charakter rażący. Ustawodawca wprawdzie nie zdefiniował, jakie uchybienie (obrazę prawa) należy kwalifikować jako rażące, jednakże powszechnie przyjmuje się, że o rażącym charakterze naruszenia decydują: waga popełnionego błędu przy stosowaniu prawa lub ranga naruszonych reguł procedowania, które pozwalają uznać, że uchybienie rzutowało na przebieg postępowania dyscyplinarnego i prawidłowość wydanego rozstrzygnięcia (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lutego 2019 r., II DSI 71/18, Lex nr 2632306, postanowienie Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2019 r., II DSI 2/18, Lex nr 2695640, wyrok Sądu Najwyższego z 8 lipca 2015 r., SDI 24/15, Lex nr 1755915).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy za zasadny uznano podniesiony przez Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury zarzut rażącego

naruszenia prawa, tj. art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze. Wskazać bowiem należy, iż sąd II instancji, zmieniając orzeczenie sądu meriti w zakresie rozstrzygnięcia o karze, wymierzył obwinionemu karę pieniężną poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, tj. w wysokości jednokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, mimo, iż zgodnie z przepisem art. 82 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze karę pieniężną wymierza się w granicach od półtorakrotności do dwunastokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Wyjście poza określone w ustawie granice wymiaru kary bez wątplenia należy oceniać w kategoriach rażącego naruszenia prawa. Błąd ten został zresztą dostrzeżony przez sąd odwoławczy już na etapie sporządzania pisemnego uzasadnienia orzeczenia.

W ocenie Sądu Najwyższego w powstałej sytuacji procesowej zasadne jest uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia również w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze zakazu wykonywania patronatu. Autor kasacji słusznie bowiem zauważył, iż kara ta może zostać orzeczona - zgodnie z art. 81 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze - jedynie obok innej kary, tj. kary nagany albo kary pieniężnej. Uchylenie zaskarżonego kasacją orzeczenia jedynie w zakresie rozstrzygnięcia o karze pieniężnej skutkowałoby zatem pozostawieniem kary zakazu wykonywania patronatu, która nie może funkcjonować samodzielnie. Wprawdzie autor kasacji, podnosząc konieczność uchylenia kary zakazu wykonywania patronatu orzeczonej obok kary pieniężnej, nie sformułował w tym przedmiocie zarzutu, jednakże wywiedzioną przez niego kasację należało uznać za zwróconą przeciwko całości rozstrzygnięcia o karze (art. 447 § 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy prawo o adwokaturze) i w takich granicach dokonać kontroli kasacyjnej. Jako pozbawiony podstaw merytorycznych, bowiem wykraczający poza granice zaskarżenia, uznano natomiast sformułowany w kasacji rzecznika dyscyplinarnego wniosek o uchylenie orzeczenia sądu odwoławczego w całości.

W postępowaniu ponownym, rozpoznając odwołanie obwinionego sąd odwoławczy winien mieć w polu widzenia, iż - zgodnie ze stosowanym odpowiednio przepisem art. 442 § 1 zd. 1 k.p.k. - uchylenie wyroku (tu orzeczenia) tylko

w zakresie rozstrzygnięcia o karze albo innym środku nie stoi na przeszkodzie uniewinnieniu oskarżonego (obwinionego) lub umorzeniu postępowania. Podkreślić przy tym należy, w kontekście treści przepisu art. 443 k.p.k., iż w związku z niesformułowaniem w kasacji zarzutu rażącej niewspółmierności kary, maksymalną karą, jaką sąd II instancji będzie mógł wymierzyć obwinionemu przy ponownym rozpoznaniu sprawy w przekazanym zakresie, będzie kara pieniężna w wysokości półtorakrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, przy czym ewentualne orzeczenie zakazu wykonywania patronatu może nastąpić jedynie na czas od roku do dwóch lat.

Z tych powodów, biorąc pod uwagę zasadność podniesionego przez Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury zarzutu rażącego naruszenia prawa, w ocenie Sądu Najwyższego konieczne było uchylenie orzeczenia sądu odwoławczego w części dotyczącej rozstrzygnięć o karze pieniężnej oraz karze zakazu wykonywania patronatu i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania w tym zakresie w postępowaniu odwoławczym.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.